

Votar divideix?

«Si un referèndum d'autodeterminació fragmenta, també la devia dividir votar sí o no a la Constitució, o bé a integrar-se a l'OTAN o quedar-se'n fora»

Durant una trentena llarga d'anys després de la mort del dictador genocida i assassí, mort física que no política, votar esdevingué un instrument per normalitzar en l'espai públic la diversitat d'opcions polítiques existent a la societat. Aquesta pluralitat ideològica era vista com a positiva i, alhora, lloada com a expressió d'una situació semblant als estats europeus de més llarga tradició i cultura democràtica. La veu de les urnes no es limitava a l'elecció de representants a les institucions (municipis, Parlament, Corts espanyoles i Parlament Europeu), sinó que comportava també la participació en referèndums: Constitució espanyola, Estatut d'Autonomia i entrada a l'OTAN.

Hom respectava els resultats que reflectien les votacions i s'admetia com a normal i legítim que les majories de govern es conformessin d'acord amb el que l'electorat havia escollit.

Al llarg de les nits electorals, les pantalles del televisor eren ocupades pel formatge total de representants i, a mesura que se n'anaven coneixent sondeigs o resultats, les diferents porcions atribuïdes a cada partit, coalició o sigla apareixien cadascuna d'elles amb el seu propi color i es modificaven d'acord amb l'arribada dels resultats des dels diferents col·legis, fins a obtenir la composició definitiva de cada institució. Llavors, el formatge era una expressió multicolor i de mides diverses, la suma de les quals reflectia les preferències ciutadanes en matèria política.

Amb alegria, resignació o indiferència, segons el cas, s'admetia la legitimitat de la tria feta pels electors i, en conseqüència, ja se'n deduien les mesures polítiques que, previsiblement, adoptarien les noves majories d'acord amb el seu programa polític. En el cas d'eleccions de representants, tot i la nombrosa fragmentació en sigles diverses, a ningú no se li acudia de dir que els resultats, fossin els que fossin, dividien la societat pel mig, exclouïen la part dels conciutadans que no defensaven el mateix que les opcions guanyadores i, menys encara, que aquest fet trencava famílies o deixava incompleta la taula familiar de Nadal. Ni tan sols en el cas dels quatre referèndums duts a terme a Catalunya, on clarament es manifestaven dos bàndols del tot antagònics, a ningú no li passava pel cap d'afirmar que uns resultats tan polaritzats, com en tota consulta binària, creaven un problema greu de convivència.

Clar que, abans de 2012, els resultats coincidien sempre amb l'statu quo i, per tant, més a la dreta o no tant, les opcions guanyadores, tant se val quines fossin, defensaven la monarquia com a forma d'Estat inqüestionable, l'autonomia com a horitzó màxim al qual podia aspirar el poble català, la Constitució espanyola com a dogma immutable fora del qual no hi havia salvació i el capitalisme desfermat com a paisatge socioeconòmic intocable. És a dir, mentre els resultats els eren favorables i no qüestionaven els abusos, privilegis i discriminacions del sistema polític espanyol, tot era normal i, per descomptat, aleshores no hi havia societats dividides, ni problemes de convivència, ni taules de sant Esteve mig buides, perquè s'imposava a les urnes una majoria determinada d'idees, projectes i interessos per damunt d'una minoria dissident o alternativa que restava a l'oposició i que respectava el veredict de les urnes.

Però a partir de 2012 amb les majories independentistes, per primer cop des de 1977, les majories canvien de color polític i, per tant, els programes fins llavors hegemònics deixen de ser-ho, esdevenen minoritaris i passen a l'oposició. La monarquia és rebutjada a Catalunya, com més va més, fins a obtenir un suport marginal; l'electorat ja no s'acontenta amb l'autonomia i vol decidir el seu futur per anar més lluny, cap a la independència; la Constitució espanyola salta pels aires en la seva consideració de norma bàsica per a garantir la normalitat democràtica, les llibertats bàsiques i el dret de les minories, juntament amb la pèrdua total de credibilitat del sistema judicial, mentre afloren actituds de rebuig als rostres més cruels, injustos i inhumans de les polítiques

neoliberals. I tot allò que fins llavors era normal, deixa de ser-ho, perquè els perdedors es neguen a normalitzar i respectar la victòria dels guanyadors. Quan les urnes indiquen una direcció diferent de la dels interessos de les elits madrilenyes i els seus acòlits i beneficiaris a les províncies i no abans, és justament quan, sobtadament, resulta que la societat catalana es trenca, es divideix i hi ha problemes de convivència.

Aquesta no acceptació de les regles del joc democràtic, aquest cinisme professional, aquesta institucionalització de la violència física, legal i comunicativa de l'Estat, en tots els àmbits, aquest ús sectari, tendenciós i repressiu del marc legal, aquesta normalització de la mentida, diuen molt poc a favor de la consciència democràtica dels ara perdedors, dels que ja fa quasi una dècada que són minoria en totes les eleccions celebrades al Principat. Expressar la voluntat a les urnes sempre dona una imatge de pluralitat i, doncs, de divisió d'idees, no pas d'unanimitat acrítica. I si un referèndum d'autodeterminació fragmenta la societat entre partidaris i detractors de solucions antagòniques, també la devia dividir votar sí no a la Constitució espanyola, a un Estatut d'Autonomia o bé a integrar-se a l'OTAN o quedar-se'n fora. O és que la divisió, la ruptura i la crisi de convivència només es produeixen quan el poble no vota a favor del que convé als que sempre han tingut el poder real, polític, legal i econòmic? És a dir, els que volen que res no canviï són els que asseguren que hi ha problemes, curiosament, quan ells, ahir vencedors i majoritaris, avui són perdedors i minoritaris. A les urnes, per cert.